

ΜΟΝΑΔΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ SDG

ANNA ΚΑΛΩΤΑ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

2022-2023

Εισαγωγή	3
Αξιολογώντας την κοινωνική επίπτωση των βιβλιοθηκών στην Ευρώπη.....	5
Άλλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις κοινωνικής επίπτωσης βιβλιοθηκών.....	8
Μελέτες περίπτωσης που κάνουν χρήση των δεικτών SDG.....	10
Η περίπτωση της Σερβίας και της Ρουμανίας	11
Η περίπτωση της Ολλανδίας.....	13
Η περίπτωση της Γαλλίας.....	13
Δείκτες και ασφαλής πληροφόρηση.....	16
Μελλοντικές Προοπτικές.....	18

Εισαγωγή.

Οι μελέτες αναφορικά με την αξιολόγηση των βιβλιοθηκών, τα τελευταία χρόνια, έχουν τροποποιηθεί και προσανατολίζονται προς την υιοθέτηση των Δεικτών Βιώσιμης Ανάπτυξης SDG (Sustainable Development Goals) (<http://sdgs.un.org/goals>).¹ Πλέον, στην αξιολόγηση των βιβλιοθηκών συμπεριλαμβάνονται και οι στόχοι για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης αποσκοπώντας στην ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Από το 2015, στις βιβλιοθήκες οργανώνονται εκδηλώσεις για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, την αξιοποίηση των φυσικών πόρων και την υιοθέτηση οικολογικής συμπεριφοράς. Η EBLIDA στην πρώτη έκθεσή της με τίτλο «Sustainable Development Goals and European Library»² αναφέρει ότι οι ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες οφείλουν να συμπεριλάβουν και τους δείκτες SDG στην αξιολόγησή τους.

Η ομάδα εργασίας (working group) της EBLIDA ξεκίνησε τις δραστηριότητές της το 2019 αποσκοπώντας στην:

- τροποποίηση των δεικτών της μέχρι και τότε αξιολόγησης των βιβλιοθηκών και της υιοθέτησης των δεικτών SDG σε ζητήματα περιβαλλοντικά και
- της διασύνδεσης των βιβλιοθηκών με την τοπική κοινωνία και του αντίκτυπου που έχει η δραστηριότητά τους σ' αυτήν.

Η προσπάθεια ξεκίνησε από την ELSIA (European Libraries and Sustainable Development Implementation and Assessment). Αρχικά, αξιολογήθηκε η απόδοση των βιβλιοθηκών σύμφωνα με τους ήδη χρησιμοποιούμενους δείκτες και, στη συνέχεια, αξιολογήθηκε η πιθανή αποδοτικότητα των βιβλιοθηκών με τη χρήση και των δεικτών SDG.

Μέχρι και σήμερα, οι δείκτες SDG έχουν υιοθετηθεί από τις Μονάδες Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών σε Γαλλία, Ολλανδία, Σερβία, Ρουμανία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Τα

---

¹ Τα άρθρα τα οποία αναφέρονται στις παραπομπές έχουν ανακτηθεί τον Σεπτέμβριο του 2022.

² EBLIDA and NewsGuard Announce Partnership to Bring Media Literacy Tool to European Public Libraries, 10 December 2019 <http://www.eblida.org/news/eblida-and-newsguard.html>.

αποτελέσματα της μελέτης της ομάδας εργασίας της ELSIA παρουσιάστηκαν στο Stelling Conference στο Μιλάνο, το Σεπτέμβριο του 2020.³ Η παρούσα μελέτη βασίζεται στην έκθεση με τίτλο «Towards the implementation of SDG Indicators in European Libraries» που διενεργήθηκε από την ομάδα εργασίας της ELSA της EBLIDA.

Η σημασία της ύπαρξης των βιβλιοθηκών αμφισβητήθηκε πριν τις αρχές της χιλιετίας λόγω της ύπαρξης και της ευρείας χρήσης του διαδικτύου. Την ίδια στιγμή, οι προϋπολογισμοί περικόπηκαν και η προμήθεια σύγχρονων τεχνολογικών μέσων περιορίστηκε. Το ερώτημα που γεννήθηκε είχε να κάνει με το πόσο χρήσιμη είναι η ύπαρξη μιας βιβλιοθήκης που προσφέρει τις υπηρεσίες της δωρεάν ή με χαμηλό κόστος. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προσπάθειά τους να απαντήσουν στο ερώτημα ξεκίνησαν τη συλλογή στατιστικών στοιχείων αναφορικά με τη χρήση του υλικού των βιβλιοθηκών, τη δεκαετία 1990-2000. Η συγκεκριμένη ενέργεια χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁴

Οι έρευνες αν και παρέχουν δεδομένα για την καθημερινή λειτουργία των βιβλιοθηκών, όπως ο αριθμός των δανεισμών και ο αριθμός των επισκεπτών, δεν αξιολογούν την επίδραση της χρήσης των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης στην καθημερινή ζωή των χρηστών.⁵ Η αναζήτηση εναλλακτικών μεθόδων αξιολόγησης των αποτελεσμάτων θεωρείται επιβεβλημένη και οφείλει, πλέον, να βασίζεται σε διεθνή πρότυπα, όπως το ISO (16439:2014 <http://www.iso.org/standard/56756.html>).

---

³ EBLIDA (a). *Sustainable Development Goals and Libraries - First European Report*, 2020, <http://www.eblida.org/publications.html> and EBLIDA (b). *The European Structural and Investment Funds 2021-2027: Funding Opportunities for Libraries*, 2020. <http://www.eblida.org/publications.html>.

⁴ Ramsdale Phillip, Fuegi David, Sumsion John, *The Libecon Project: Library statistics for international benchmarking and advocacy. Proceedings of the Northumbria International Conference on Performance Measurement in Libraries and Information Services: Meaningful Measures for Emerging Realities* (Pennsylvania, August 12-16, 2001), p. 171-117.

⁵ Huysmans Frank & Oomes Marjolein, «Measuring the public library' s societal value: A methodological research program». *IFLA Journal*, v. 39 (2013), p. 168-177.

Αξιολογώντας την κοινωνική επίπτωση των βιβλιοθηκών στην Ευρώπη.

Ο νέος τρόπος αξιολόγησης της απόδοσης των βιβλιοθηκών εξετάζει τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο της βιβλιοθήκης στην κοινωνία. Οι μελέτες περίπτωσης που δημοσιεύονται μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες, οι οποίες είναι: η οικονομική επιρροή μιας βιβλιοθήκης σε δημοτικό, περιφερειακό και/ή εθνικό επίπεδο και η ανάλυση του κόστους και των πιθανών θετικών αποτελεσμάτων εκφρασμένη σε χρηματικές μονάδες.⁶

Οι μελέτες περίπτωσης αξιολογούν τόσο τα άμεσα αποτελέσματα, δηλ. τις επιπτώσεις σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, όσο και τα έμμεσα που αφορούν τις εν μέρει ή τις εν σύνολο αλλαγές στις παραγωγικές δραστηριότητες της συγκεκριμένης περιοχής. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται, κοστολογούνται οι δαπάνες των χρηστών για την πρόσβαση στο υλικό και στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες μιας βιβλιοθήκης και την ίδια στιγμή αξιολογείται η επιρροή της βιβλιοθήκης στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία. (ISO 16439). Μια παράμετρος είναι τα βιβλία που επιλέγουν οι χρήστες με βάση την ταξινόμησή τους και οι ιστοσελίδες που χρησιμοποιούν για την πληροφόρησή τους. Άλλη μεθοδολογική προσέγγιση είναι ο ορισμός του δείκτη ROI (Return on Investment), ο οποίος ορίζει τη σχέση ανάμεσα στο συνολικό οικονομικό όφελος της βιβλιοθήκης και στο σύνολο των οικονομικών επενδύσεων στη βιβλιοθήκη.⁷

Η πρώτη μεθοδολογία σχετική με την κοστολόγηση των δαπανών χρησιμοποιήθηκε εξ αρχής στη Δανία και, στη συνέχεια, στη Λετονία. Το 2015, στη Δανία συνολικά δαπανήθηκαν 4 δισ. DKK (553.000.000 €) ετησίως από τους πολίτες, οι οποίοι επιθυμούσαν πρόσβαση στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, ενώ την ίδια στιγμή, η κρατική χρηματοδότηση ανερχόταν στα 2,5 δισ. DKK (334.000.000 €). Τα συμπεράσματα έδειξαν ότι το 32% του πληθυσμού επισκέφτηκαν ως χρήστες τη βιβλιοθήκη. Το διάστημα 2008-2010 στη Λετονία, χρησιμοποιήθηκε η

---

⁶ Benhamou Françoise, *Libres réflexions au sujet des méthodes et des enjeux de l' impact économique et sociétal des bibliothèques In: Evaluer les bibliothèques par les mesures d' impacts/sous la direction de Cécile Touitou*, Villeurbanne: Presses de l' ENSSIB, 2016, p. 27-38.

⁷ «The relationship between the total economic benefit of the library and the total resources invested in library», ISO 2014.

προαναφερθείσα μέθοδος αξιολόγησης των βιβλιοθηκών, όπου τα έσοδα από τις εγγραφές χρηστών στις δημόσιες βιβλιοθήκες ανήλθαν στα 230.800.000 lats (16.600.000 €), ενώ τα έξοδα ανήλθαν στα 17.000.000 lats (11.900.000 €). Ως εκ τούτου, το καθαρό κέρδος ανήλθε στα 6.500.000 lats (4.500.000 €).

Η δεύτερη μεθοδολογική προσέγγιση, η ανάλυση κόστους-κέρδους αποσκοπεί στον ορισμό της αξίας της δημόσιας βιβλιοθήκης. Συγκεκριμένα, γίνεται προσπάθεια, ώστε να εκτιμηθούν σε χρηματικές μονάδες οι ίδιες υπηρεσίες, οι οποίες θα παρέχονταν από ιδιωτικό φορέα. Το 2014, η μελέτη η οποία βασίστηκε στη συγκεκριμένη μεθοδολογία διενεργήθηκε από την FESABID, την Ισπανική Ένωση Βιβλιοθηκών (<http://fesabid.org/>) και επεδίωκε την καταγραφή:

- της άποψης των χρηστών και των μη χρηστών αναφορικά με τη σημασία της βιβλιοθήκης,
- της συμβολής των βιβλιοθηκών στην κοινωνική ευημερία, αλλά και στην αύξηση ή μη της παραγωγικότητας της Ισπανίας,
- της συμβολής της βιβλιοθήκης στην κοινωνική ευημερία οριζόμενη με οικονομικούς όρους και στατιστικούς δείκτες και
- του προσδιορισμού του δείκτη ROI, όπως έχει οριστεί παραπάνω.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης το ενοποιημένο δίκτυο των λαϊκών, ακαδημαϊκών και ερευνητικών βιβλιοθηκών, αποδίδει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Συνεισφέρει περίπου 3 δισ. € έως και 4 δισ. €. το χρόνο στην κοινωνία. Έτσι, κάθε ευρώ που δαπανάται από τους χρήστες αποφέρει 2.8 € έως και 4 € στην κοινωνία.

Την ίδια στιγμή, στο Ηνωμένο Βασίλειο το 50% του πληθυσμού διαθέτει κάρτα σε κάποια ή κάποιες από τις συνολικά 150 κύριες βιβλιοθήκες, όπου τα σημεία εξυπηρέτησης ανέρχονται στα 2.952. Έτσι, ετησίως καταγράφονται 194.000.000 επισκέψεις στο φυσικό χώρο και 94.000.000 διαδικτυακές προσβάσεις. Οι βιβλιοθήκες αποτελούν μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της κοινωνικής φροντίδας, της ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων, της υποστήριξης των επιχειρήσεων και των προσπάθειών για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι μελέτες υιοθετήθηκαν και από τις χώρες πέραν της Ευρώπης. Έτσι, με βάση έναν αριθμό μελετών που πραγματοποιήθηκαν στη Βόρεια Αμερική και Ευρώπη, ο Aabø,

το 2009⁸ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «για κάθε δολάριο που επενδύεται σε δημόσιες βιβλιοθήκες- κατά μέσο όρο- επιστρέφεται 4 ή 5 φορές το ποσό». Οι μελέτες περίπτωσης που έχουν διενεργηθεί σε λαϊκές/δημοτικές βιβλιοθήκες ή σε μεγάλες εθνικής εμβέλειας αποδεικνύουν τα προαναφερθέντα. Η British Library το 2009 είχε έσοδα 304.000.000 € και η άμεση αξία της αποτιμήθηκε στα 59.000.000 €. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε 1 € το οποίο δαπανά ο χρήστης στη βιβλιοθήκη, επιστρέφεται μέσω της βιβλιοθήκης 4 € στην κοινωνία του Ηνωμένου Βασιλείου. Το 2013, στη Γερμανία χρησιμοποιείται ο δείκτης ROI για την αξιολόγηση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στην περιοχή Ruppenthal. Συγκεκριμένα, στην πόλη Melle στο κρατίδιο της Βιρμανίας-Βεστφαλίας κάθε πολίτης διατίθεται να καταβάλει το ποσό των 17 € ετησίως για να έχει πρόσβαση στη βιβλιοθήκη.⁹ Αντίστοιχες μελέτες διενεργήθηκαν και στο βορειοανατολικό τμήμα του Παρισιού και, συγκεκριμένα, στην περιοχή Val d' Oise που εξυπηρετεί περίπου 1.200.000 πολίτες με δίκτυο 128 βιβλιοθηκών. Οι μελέτες αυτές αποσκοπούν :

- Στον ορισμό του προσανατολισμού των επιλογών χάραξης πολιτικής σε τοπικό επίπεδο
- Στην ανανέωση των μεθοδολογιών που χρησιμοποιούνται στις μελέτες επιπτώσεων λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά κριτήρια και
- Στον προσδιορισμό των νέων αποστολών των βιβλιοθηκών προσανατολισμένες στο κοινό όφελος των πολιτών.

---

⁸ Aabø, Svanhild (2009). Libraries and return on investment (ROI): A meta-analysis. *In New Library World*, 110 (7/8), July 2009, pp. 311-324.

<https://oda.hioa.no/en/libraries-and-return-on-investment>

⁹ Koop Ulrinke, *Westmessung für Öffentliche Bibliotheken. Einwohner und Politiker monetarisieren den Wert der Stadtbibliothek Melle*, 2017, p. 147, 320 & 328.

<https://edoc.hu-berlin.de/handle/18452/18795>

Άλλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις κοινωνικής επίπτωσης βιβλιοθηκών.

Η αξιολόγηση των βιβλιοθηκών και η μέτρηση των αποτελεσμάτων μπορεί να πραγματοποιηθεί με ποικίλους τρόπους. Οι επιπτώσεις της ύπαρξης και της χρήσης των υπηρεσιών από τους πολίτες μπορούν να μετρηθεί με επίσης ποικίλες μεθόδους. Συγκεκριμένα, ο Κοορ επισημάνει τρεις κατηγορίες επιπτώσεων οι οποίες είναι οι εξής: (α) σε κάθε πολίτη ξεχωριστά, στην ευρύτερη κοινωνία και στην κοινωνική ένταξη, (β) στην εκπαίδευση και στη δια βίου μάθηση και, (γ) στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.¹⁰

Το 2014, στη Νορβηγία και τη Φιλανδία διενεργήθηκαν μελέτες που αξιολογούν πέντε κύριους τομείς, οι οποίοι είναι: εκπαίδευση, εργασία, καθημερινές δραστηριότητες, αναψυχή και κοινωνικές σχέσεις. Σε συγκριτική μελέτη που διενεργήθηκε ανάμεσα στις χώρες Φιλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, Νότια Κορέα και ΗΠΑ χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις τομείς και δεκαεννιά μέτρα,¹¹ που αφορούσαν στην εργασία, την εκπαίδευση, τις καθημερινές δραστηριότητες και τα ενδιαφέροντα στον ελεύθερο χρόνο. Το 2019, στη μελέτη που διενεργήθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού της Γαλλίας καταγράφονται οι δώδεκα τομείς στην ανάπτυξη των οποίων μπορεί να συμβάλει η βιβλιοθήκη. Ειδικότερα, αυτοί οι τομείς είναι:

1. Ανάπτυξη ατομικών γνωστικών λειτουργιών
2. Πληροφοριακός Γραμματισμός
3. Ανάπτυξη προσωπικών ενδιαφερόντων
4. Ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων
5. Ενδυνάμωση των ανθρώπων
6. Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων
7. Δημιουργία και ανάπτυξη δικτύων,
8. Πολιτιστική πολιτική,
9. Υποστήριξη εκπαιδευτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων
10. Υποστήριξη της απασχόλησης

---

¹⁰ Ό.π. p.174.

¹¹ Vakkari P., Aabø S., Audunson R., Huysmans F. and Oomes M., «Perceived outcomes of public libraries in Finland, Norway and the Netherlands», *Journal of Documentation* 2014.

11. Ενίσχυση της δημόσιας ασφάλεια

12. Εδραίωση της εδαφικής ακεραιότητας.

Συμπεραίνεται, επομένως, ότι οι χρήστες που επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη έλκονται από το γεγονός ότι επισκέπτονται έναν χώρο όπου αναπτύσσεται ο πολιτισμός και η έρευνα. Σύμφωνα με το ISO 16439 (2014), οι δύο μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μετρηθεί η απόδοση των βιβλιοθηκών και ο αντίκτυπος που αυτές έχουν στην τοπική και στην ευρύτερη κοινωνία είναι οι εξής:

- Τα αποτελέσματα των μελετών αξιολόγησης των βιβλιοθηκών που διενεργούνται συχνά,
- Η καταγραφή παρατηρήσεων από χρήστες που επισκέπτονται διαδικτυακά τη βιβλιοθήκη και εστιάζουν στην αναζήτηση βιβλιογραφίας και επιστημονικών άρθρων.

Οι μελετητές επιλέγουν, συνήθως, μία από τις παραπάνω μεθόδους.

Μελέτες περίπτωσης που κάνουν χρήση των δεικτών SDG.

Σήμερα, υπάρχουν 232 επιμέρους δείκτες που σχετίζονται με τους 17 σκοπούς και τους 169 στόχους των δεικτών SDG.¹² Το 2018, στην Ευρώπη χρησιμοποιούνταν συνολικά μόλις 100 δείκτες SDG. Προκειμένου να εκπληρωθεί ο κοινωνικός, οικονομικός ρόλος των βιβλιοθηκών, θα πρέπει να ενσωματωθούν οι SDG δείκτες τόσο στις στατιστικές μελέτες τους όσο και στον στρατηγικό σχεδιασμό τους. Τα οφέλη που απορρέουν από τη χρήση των δεικτών SDG συνοψίζοντας στα παρακάτω σημεία:

- Βοηθούν στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων των βιβλιοθηκών.
- Δημιουργούν ένα κοινό πλαίσιο για την αξιολόγηση του αντίκτυπου της βιβλιοθήκης σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Ενισχύουν τον διάλογο ανάμεσα σε κυβερνητικούς φορείς και σε βιβλιοθήκες.
- Συμβάλουν στην αποτελεσματική λειτουργία των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης και στη χάραξη στρατηγικών πλάνων.

Η εφαρμογή των SDG δεικτών στις ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες απαιτεί μια συγκεκριμένη διαδικασία. Αρχικά, η διοίκηση της βιβλιοθήκης οφείλει να τροποποιήσει κάποιες λειτουργίες ή τον ίδιο τον κανονισμό, ώστε να μπορεί να εφαρμόσει τους δείκτες. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η διασύνδεση της βιβλιοθήκης με την ευρύτερη κοινωνία. Η εφαρμογή των δύο αυτών ενεργειών αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δεικτών και στη βέλτιστη αξιολόγηση των βιβλιοθηκών.

---

¹² Oomes, Marjolein, *Sustainable Development Goals as guidelines for library impact assessment. Paper presented at the Conference "Biblioteche e sviluppo sostenibile"*, Milan, 16 September 2000.

Η περίπτωση της Σερβίας και της Ρουμανίας

Το LRE ([Library Ranking Europe](#))¹³ είναι μια πρωτοβουλία που στοχεύει στην αξιολόγηση και κατάταξη των βιβλιοθηκών με κριτήριο την ικανότητά τους να γίνουν χώροι κοινωνικών συναναστροφών.¹⁴ Μεθοδολογικά βασίζεται στην αξιολόγηση των εξής χαρακτηριστικών: γενικές πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη (6%), πρόσβαση στην ιστοσελίδα (25%), υπηρεσίες της βιβλιοθήκης (44%), κτηριακές εγκαταστάσεις (13%), παρουσίαση των συλλογών της βιβλιοθήκης (6%), ελευθερία έκφρασης εντός της βιβλιοθήκης (6%).

Άλλο μεθοδολογικό εργαλείο είναι το LERPI (Library environment Sustainability Progress Index) της IFLA (International Federation Library Association). Το εργαλείο αυτό δύναται να απαντήσει στο ερώτημα *αν οι εργαζόμενοι των βιβλιοθηκών προσπαθούν να βελτιώσουν ή να τροποποιήσουν τις υπηρεσίες του, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγησή τους με τους δείκτες*. Πραγματοποιείται, λοιπόν, μια προσπάθεια σύνδεσης της βιβλιοθήκης με τους δείκτες. Έχει εφαρμοστεί στο Long Island University και σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το Πανεπιστήμιο ικανοποιεί το 50% των οικονομικών στόχων, το 50% των κοινωνικών και 14,2% των περιβαλλοντικών. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία έχει εφαρμοστεί και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Συγκεκριμένα, στο Δήμο Jagodina, της Σερβίας όπου ο μισός πληθυσμός είναι αγροτικός και το 70% των χρηστών που επισκέπτονται τις βιβλιοθήκες προέρχεται από εκεί. Η έρευνα έδειξε ότι σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε κυβερνητικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου. Ως εκ τούτου, δεν έχουν ενημέρωση αναφορικά με τα προσφερόμενα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης και οικονομικής ενίσχυσης. Στα πλαίσια του έργου με την ονομασία Agrolib αναμορφώθηκαν πέντε μικρές περιφερειακές βιβλιοθήκες όπου εγκαταστάθηκαν σύγχρονοι υπολογιστές και αναβαθμίστηκαν οι υπηρεσίες των βιβλιοθηκών με κατεύθυνση προς την αγροτική οικονομία. Οι ιστότοποι, πλέον, προσέφεραν πληροφορίες για την πρόγνωση του καιρού, την πρόσβαση σε

---

¹³ Η συγκεκριμένη μεθοδολογία, τροποποιημένη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση σχολικών μονάδων, τουριστικών εγκαταστάσεων, τριτοβάθμιων ιδρυμάτων ακόμα και ολόκληρων αστικών δικτύων. Αποσκοπεί στον εντοπισμό και την επίλυση των προβλημάτων και στην ενίσχυση της διάδρασης των φορέων με τους πολίτες.

¹⁴ Berndtson Maija and Ostrom Mats, Library Rankings Europe: A New Tool, Public Library Quarterly, rly, 2019. <https://www.tandfonline.com/eprint/GW9SSRP2664JRFMTNBRK/full?target=10.1080/01616846.2019.1641353>

ολόκληρα κείμενα σχετικών με την οικονομία περιοδικών. Το 2012 οι επισκέψεις των κατοίκων των περιοχών υπερδιπλασιάστηκαν και στο χώρο της βιβλιοθήκης διοργανώθηκαν εκδηλώσεις με συγκεκριμένη θεματολογία. Το πρόγραμμα Agrolib εφαρμόστηκε και σε περιοχές της Λετονίας και της Λιθουανίας. Το δεύτερο πρόγραμμα διενεργήθηκε στις δημοτικές βιβλιοθήκες της Ρουμανίας την πενταετία 2011-2014. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες χρηματοδοτήθηκαν με επιπλέον 1,25 εκ. € Και προσέφεραν υπηρεσίες σε 116.000 αγρότες. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν η υψηλή απορροφητικότητα των επιδοτήσεων. Η δράση χρηματοδοτήθηκε και απ' το ίδρυμα Bill and Melinda Gates.

Τα παραδείγματα της Ρουμανίας και της Σερβίας αποδεικνύουν ότι η συνεργασία του κρατικού φορέα με τις περιφερειακές βιβλιοθήκες μπορεί να οδηγήσει σε αξιοθαύμαστα αποτελέσματα.

Η περίπτωση της Ολλανδίας.

Ένα άλλο παράδειγμα που αξιολογεί τις επιπτώσεις της βιβλιοθήκης στην τοπική κοινωνία είναι η περίπτωση της Ολλανδίας.¹⁵ Στη μελέτη εξετάζεται ο ρόλος της βιβλιοθήκης στην προσχολική εκπαίδευση σε εθνικό επίπεδο. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος με την ονομασία Bookstart προσφέρεται στα βρέφη, τα νήπια και τους γονείς τους η δυνατότητα δανεισμού συγκριμένων βιβλίων και σε παιδαγωγούς η δυνατότητα να διαβάσουν βιβλία και να συμμετέχουν σε σεμιναριακά μαθήματα. Τις ίδιες δυνατότητες έχουν και συμμετέχοντες που δεν μπορούν να βρεθούν στο χώρο της βιβλιοθήκης. Δηλαδή, ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται σε παιδικούς σταθμούς, τα νηπιαγωγεία, αλλά και σε κέντρα δημιουργικής απασχόλησης και δομές φιλοξενίας ανηλίκων. Σκοπός είναι η πιο εύκολη προσαρμογή των παιδιών στην διαδικασία της εκπαίδευσης και ο περιορισμός αν όχι ο εκμηδενισμός του αναλφαριθμητισμού. Οι βιβλιοθήκες οι οποίες εντάχθηκαν στο εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα είναι πολλές και η συμβολή τους στον τομέα της προσχολικής αγωγής σημαντική. Τα παιδιά που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ανέπτυξαν γνωστικές ικανότητες νωρίτερα, εξοικειώθηκαν με την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων και ανέπτυξαν το λεξιλόγιό τους.

Η περίπτωση της Γαλλίας.

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων που σημειώθηκαν από τις έρευνες οι οποίες βασίστηκαν στους δείκτες SDG είναι μια εργασία επίπονη και χρονοβόρα. Η ερμηνεία των δεδομένων μπορεί να αλλοιώσει τους πραγματικούς σκοπούς διενέργειας της έρευνας, να αναδείξει δευτερεύοντα ζητήματα και να υποτιμήσει τα βασικά. Όμως, η σύγκριση των αποτελεσμάτων δύναται να αναδείξει και μια άλλη πραγματικότητα η οποία δεν μπορούμε εξ' αρχής να εντοπίσουμε.

Αυτό αποδεικνύει το παράδειγμα του Val' Oise της Γαλλίας, ένα ημιαγροτικό διαμέρισμα με περισσότερα από 100 χωριά και πόλεις στα προάστια του Παρισιού,

---

¹⁵ Oomes, *Sustainable Development Goals as guidelines for library impact assessment*, p. 301.

όπου λειτουργούν 130 βιβλιοθήκες.¹⁶ Το 2019, διενεργήθηκε μια έρευνα από τους εργαζομένους των βιβλιοθηκών με σκοπό την καταγραφή του αριθμού των επισκεπτών για το χρονικό διάστημα μόλις μίας εβδομάδας¹⁷

Τα αποτελέσματα εντυπωσίασαν τους εργαζόμενους και τους φορείς ηγεσίας, καθώς η επισκεψιμότητα αυξήθηκε σε βαθμό που ξεπερνούσε τα δεδομένα άλλων μεγαλύτερων επαρχιών. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι ο αριθμός των επισκέψεων δεν εξαρτάται πάντα από την τοποθεσία, το μέγεθος της συλλογής, τις ψηφιακές υπηρεσίες ή τη φήμη της βιβλιοθήκης. Κατά συνέπεια, η τοπική αυτοδιοίκηση της περιοχής Val' Oise της Γαλλίας παρείχε αυξημένη χρηματοδότηση στις βιβλιοθήκες της περιοχής. Στα χρόνια που ακολούθησαν πραγματοποιήθηκε νέα έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας έδειξαν ότι χάρη στην αναβάθμιση των υπηρεσιών τους, οι βιβλιοθήκες συνέβαλαν στην παραγωγή πλούτου για την τοπική κοινωνία.

Παρόμοιες έρευνες διεξήγε και η Δημόσια Βιβλιοθήκη Πληροφοριών της Γαλλίας (Bibliothèque Publique d' Information) (BPI Centre de Pompidou). Σύμφωνα με τα στατιστικά της την εικοσαετία 2000-2018 η επισκεψιμότητα μειώθηκε κατά 30%, γεγονός που θορύβησε την αρμόδια ηγεσία η οποία αδυνατούσε να το ερμηνεύσει και να το δικαιολογήσει.. Προκειμένου να διαπιστωθούν τα αίτια αυτής της πτώσης, αποφασίστηκε να αναθεωρηθεί το περιεχόμενο των αξιολογήσεων και να τροποποιηθούν οι δείκτες αυτών με κύριο ζητούμενο την εμπειρία των χρηστών μέσα στη βιβλιοθήκη. Τα αποτελέσματα των νέων ερευνών έδειξαν ότι η παραμονή του κάθε χρήστη στη βιβλιοθήκη διαρκούσε περισσότερο κατά μια ώρα απ' ότι στο παρελθόν και ότι οι χρήστες ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την εμπειρία τους μέσα στη βιβλιοθήκη και την εξυπηρέτηση που έλαβαν. Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι η αξιολόγηση μπορεί να βασιστεί και σε άλλους δείκτες και να αναδείξει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά μιας βιβλιοθήκης.

---

¹⁶ Το διαμέρισμα Saint Denis βρίσκεται στα βόρεια του Παρισιού και αποτελεί το αθλητικό κέντρο της Γαλλίας. Το στάδιο Stade de France χτίστηκε για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου το 1998 και είναι άτυπα η έδρα της Εθνικής Ομάδας Ποδοσφαίρου της Γαλλίας.

¹⁷ Conseil départemental du Val d'Oise. La bibliothèque vaut-elle le coût ? Une étude exploratoire des impacts des bibliothèques du Val d'Oise, 2016. <http://www.valdoise.fr/793-impact-des-bibliotheques.htm>

Με το δεδομένο αυτό η Δημόσια Βιβλιοθήκη Πληροφοριών της Γαλλίας όρισε μια νέα έρευνα βασισμένη σε συνεντεύξεις ανθρώπων που επισκέφτηκαν τη βιβλιοθήκη. Ειδικότερα, απευθύνθηκε σε τρεις κατηγορίες ανθρώπων: τους άστεγους, τα άτομα με αναπηρία και τους ψυχικά ασθενείς χρήστες. Κοινό χαρακτηριστικό τους ήταν η οικονομική τους κατάσταση, η οποία ήταν δυσμενής. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ήταν σημαντικό για τους ανθρώπους αυτούς να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη για να έχουν πρόσβαση σε υπολογιστές και στο διαδίκτυο για πληροφόρηση ή/και για ψυχαγωγία, αιτούμενοι κοινωνική ισότητα και ισότιμη πρόσβαση στην ενημέρωση και εκπαίδευση.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί και η περίπτωση του Υπουργείου Πολιτισμού της Γαλλίας (Ministère de la Culture,) το οποίο υιοθέτησε νέους δείκτες στις αξιολογήσεις του και απέδειξε ότι μεγάλο μέρος των χρηστών που επισκέπτονταν τη βιβλιοθήκη διέμενε μεγάλα χρονικά διαστήματα για μελέτη και δουλειά σε προσωπικό υπολογιστή, ενώ ένα μικρό μέρος χρηστών αξιοποιούσε την υπηρεσία δανεισμού/επιστροφής.

Δείκτες και ασφαλής πληροφόρηση.

Η δυνατότητα της πρόσβασης στην πληροφορία είναι μια αξία βαθιά ριζωμένη στη συνείδηση των επιστημόνων της πληροφόρησης. Το δεδομένο ότι παρέχουν πρόσβαση σε έγκυρες πηγές πληροφόρησης¹⁸ μπορεί να σταθεί ως ανάχωμα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στον χαοτικό αριθμό ιστοσελίδων, οι οποίες ενέχουν τον κίνδυνο διάδοσης εσφαλμένων πληροφοριών (fake news).

Το 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο Action Plan Against Disinformation (Σχέδιο Δράσης κατά της Παραπληροφόρησης), στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου η ελευθερία της έκφρασης κατοχυρώνεται στον European Union Charter of Fundamental Rights (Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης).¹⁹ Η καταπολέμηση της παραπληροφόρησης κατοχυρώνεται στο δείκτη SDG 16.10 10: *Εξασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης στη πληροφορία και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και τις διεθνείς συμβάσεις.*

Οι δείκτες SDG συμπεριλαμβάνουν και τους αντίστοιχους δείκτες του ΟΗΕ και πιο συγκεκριμένα, τους δείκτες 16 10 ²⁰ *Αριθμός εξακριβωμένων περιπτώσεων δολοφονιών, απαγωγών εξαφανίσεων, παρανόμων κρατήσεων, βασανιστηρίων δημοσιογράφων, συνδικαλιστών και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τους προηγούμενους 12 μήνες.* Ακολούθως, ο δείκτης 16.10 2 καταγράφει «τον αριθμό των χωρών που υιοθετούν και εφαρμόζουν τους νόμους για την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία» (Ηνωμένα Έθνη 2018).²¹ Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει ένα ασφαλές περιβάλλον και πολλές εγγυήσεις για την αποφυγή των fake news και την πρόσβαση σε έγκυρες πηγές πληροφόρησης. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται από την Eurostat από το 2019, παρόλο που δεν γίνεται καμία αναφορά στον δείκτη 16 10 του ΟΗΕ από την Eurostat. Αντίστοιχούς δείκτες δημοσιεύουν οι NGOs (Non Government

---

¹⁸ Τα δημοσιευμένα άρθρα υπόκεινται αρχικά στον έλεγχο των εκδοτών και στη συνέχεια στον έλεγχο των επιστημόνων της πληροφόρησης.

¹⁹ European Commission, Action Plan against disinformation. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (JOIN(2018) 36 final). <https://ec.europa.eu/digital-single>.

²⁰ Towards the implementation of SDG Indicators in European Libraries «ELSA, European Libraries and Sustainable Assessment», EBLDA, 2020, p. 16 [ELSA-WG-implementation-SDG-Indicators-in-EU-Libraries.pdf](#)

²¹ Ο.π. p. 17.

Organizations).²² Οι δείκτες αυτοί σχετίζονται με την πρόσβαση σε πληροφορίες και την ελευθερία της έκφρασης. Παράγονται από διάφορες NGOs όπως η The Freedom House,²³ Reporters Without Borders²⁴ και το IREX1.²⁵

Στον χώρο των βιβλιοθηκών, η IFLA σε συνεργασία με την TASCHA (The Technology and Social Change Group) επισημαίνει ότι η πρόσβαση σε έγκυρες πηγές πληροφόρησης πρέπει να θεσμοθετείται τόσο από το Υπουργείο Παιδείας (ή κάθε άλλο υπουργείο με αρμοδιότητα) όσο και από τον Κανονισμό της κάθε βιβλιοθήκης.²⁶ Το 2019, η EBLIDA και ο NewsGuard²⁷ συνεργάστηκαν με σκοπό τον περιορισμό των ψευδών ειδήσεων και συμπερασματικά αναφέρεται ότι η μεταφορά των ψευδών ειδήσεων μπορεί να περιοριστεί χωρίς τον υποχρεωτικό έλεγχο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ειδησεογραφικών μέσων.

---

²² Τα τελευταία χρόνια οι NGOs, στην προσπάθειά τους να αναπτύξουν και στη συνέχεια να αξιολογήσουν την αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αναφορικά με την αξιοποίηση αλλά και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, προχώρησαν στην χρήση συγκεκριμένων δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα των μελετών δημοσιεύονται και στη συνέχεια αξιοποιούνται από άλλους φορείς που ασχολούνται με τη βιώσιμη ανάπτυξη. [LempertNguyen.2008.ASDindicator.IJSS1144-54.pdf](#)

²³ Ασχολείται με τις δημοσιευμένες πηγές στο διαδίκτυο σ' όλο τον κόσμο και δημοσιεύει τα αντίστοιχα reports.

²⁴ Ασχολείται με τις δημοσιευμένες πηγές έντυπες και ηλεκτρονικές αλλά δεν ασχολείται με τις πηγές που δημοσιεύονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

²⁵ Δεν καλύπτει τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁶ IFLA ΚΑΙ TASCHA DA21. Development and Access to Information, 2019, p. 20. <https://da2i.ifla.org/wpcontent/uploads/da2i-2019-full-report.pdf>

²⁷ Ο ιστότοπος NewsGuard από το 2018 αξιολογεί χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα κριτήρια για να αξιολογήσει χιλιάδες ιστοτόπους σε Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες μπορούν να εγκαταστήσουν ένα συγκεκριμένο λογισμικό το οποίο τους παρέχεται δωρεάν από την Microsoft, και να εξασφαλίσουν στους χρήστες τους ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο αποκλείοντας την πρόσβαση σε ιστοσελίδες με αναξιόπιστο και πιθανόν, ψευδές περιεχόμενο. www.eblida.org/news/eblida-and-newsguard.html

Μελλοντικές Προοπτικές.

Το 2015, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στην ατζέντα για την επίτευξη της δράσης «Βιώσιμη Ανάπτυξη έως το 2030» συμπεριέλαβε και 17 δείκτες SDG. Για την Ελλάδα, οι SDGs παρέχουν μία σημαντική ευκαιρία για την ανάκαμψη και μετάβαση προς ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, με ισορροπία μεταξύ των τριών πυλώνων – οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού. Η υλοποίησή τους, δε, ξεπερνά τα όρια και τις αρμοδιότητες των κυβερνήσεων και των υπουργείων, και αφορά στο σύνολο των κοινωνικών εταίρων, από τον ιδιωτικό τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση, έως την ακαδημαϊκή κοινότητα, τις ΜΚΟ και τις οργανώσεις πολιτών, οι οποίοι θα πρέπει να συμπράξουν για την επίτευξή τους.²⁸

Βασικοί στόχοι είναι η βιώσιμη ευημερία, η κοινωνική ένταξη και ισότητα συμπορευόμενες με τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Έτσι, ο προγραμματισμός των βιβλιοθηκών θα συνδέεται, πλέον, άμεσα με τις προσπάθειες για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη σωστή διαχείριση των υπαρχόντων πηγών. Στα εκπαιδευτικά προγράμματα των βιβλιοθηκών μπορούν να συμπεριλαμβάνονται θεματικές ενότητες τόσο για την πολιτιστική όσο και για την αειφόρο ανάπτυξη σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, συνδυάζοντας τα οφέλη για όλους τους οργανισμούς πληροφόρησης και γνώσης. Οι συλλογές μπορούν να εμπλουτίζονται με αντίστοιχο υλικό και όλες οι δράσεις να υποστηρίζονται από εθελοντικές ομάδες και συλλόγους που θα συμβάλλουν προς αυτήν την κατεύθυνση.²⁹

---

²⁸ <https://ypen.gov.gr/stochoi-viosimis-anaptyxis-oie-sustainable-development-goals-sdgs>.

²⁹ Matarasso Francois, *Beyond book issues, the social potential of library projects*, Comedia, 1998.